

Loven af 21de Juni 1854, findes en Betyggelse og Sikkerhed for Bønderne paa de nævnte Godser, som de vilde miste, naar den Lov, hvorom der her er Tale, blev bragt ud i Livet. Denne Betragtning's Nødvendighed har jeg imidlertid ikke været istand til at overbevise mig om. Jeg tør minde om, at i det Fæstelovforslag, der blev behandlet ifjor, var der en Bestemmelse om, at der kun skulde kunne sælges til Fæsterne og deres Efterladte; men under den forsatte Behandling, navnlig i Udvalget, kom dette til det Resultat, at denne Bestemmelse i og for sig slet ikke indeholdt nogen Garanti for Fæsterne, ikke indeholdt nogen Betyggelse, idet den paa den letteste Maade af Verden kunde omgaaes derved, at man først fæstede til en Fremmed og umiddelbart derefter folgte til denne til Eendom. Dette gav Anledning til, at der i det Fæstelovforslag, der var under Behandling ifjor, blev indført en Bestemmelse, som gik ud paa, at der ved Fæsteledighed skulde fæstes til de nuværende Fæsteres Efterladte. Sammenligner man nu Bestemmelserne i Fæstelovforslaget fra ifjor med Bestemmelserne i Loven af 21de Juni 1854, vil man se, at de gaa ud paa det Samme. Loven af 1854 paalægger ikke den paagjældende Godseier kun at fæste til de nuværende Fæsteres Efterladte — han kan ved Fæsteledighed fæste, til hvem han vil — den paalægger ham kun, naar han sælger, da at sælge til Fæsteren eller hans Efterladte. Naar dette er Tilfældet, og naar det er rigtigt, hvad Udvalget ifjor mente, at der ikke ydedes nogen Garanti for Fæsterne ved det Fæstelovforslag, der dengang var fremkommet, saa mener jeg, at det Samme maa være anvendeligt paa Loven af 1854. Erkjendes det først, at dens Virksomhed let kunde hindres, dens Bestemmelser omgaaes derved, at den paagjældende Godseier ved Fæsteledighed fæstede til en Fremmed og lod den nye Fæster blive Eier af det paagjældende Sted, saa maa det ogsaa indrømmes, at den forlangte Garanti ikke ligger i Loven af 1854. Og hvori ligger da Garantien? Den ligger ikke i Loven, men den ligger i, hvad der har været Skik og Brug i de paagjældende Familier. Der kan naturligvis være Undtagelser,

der kan være Familiegodser, hvor en ganske anden Behandling bliver Bønderne tilbed, men det har mangfoldige Gange været erkjendt her i Salen og navnlig under den Forhandling, der nylig har fundet Sted, at i det Hele har Tilstanden været tilfredsstillende paa disse Godser. Det er ganske naturligt, at hvor en Tradition har været tilstede i en Familie, ville, naar der aabner sig Leilighed til Salg, de samme velvillige Følelser gjøre sig gjældende med Hensyn til Salget som tidligere med Hensyn til Fæstebetingelserne. Saaledes er Forholdet i Virkeligheden, og nu fremkommer der et Lovforslag, hvis væsentligste Indhold i § 20 er det, at hvad der hidtil ikke har kunnet fremtvinges, men beroet paa Velvillie hos den paagjældende Godseier, nu skal indtræde som Evang, naar han beslutter sig til at søge Godset forandret fra at være et bundet til at blive et frit Gods. Jeg kan ikke se Andet, end at dette er en Fordel for Bønderne paa det paagjældende Gods. Der kan være Spørgsmaal om noget mere eller mindre Gunstigt for Bønderne; men sammenligner man Tilstanden efter det foreliggende Forslag med den for Diebliffet herskende Tilstand paa disse Godser — jeg mener ikke hermed den faktiske Tilstand, som kan godtgjøres igjennem Salgsnummer, men Tilstanden efter Loven, det Omfang af Rettigheder, som Fæsterne kunne gjøre gjældende, støttede paa Loven 1854 — saa tror jeg, at man maa komme til det Resultat, at det nuværende Lovforslag, naar det føres ud i Livet, vil stille Bønderne paa de paagjældende Godser gunstigere, end de ere stillede efter den nuværende Lovgivning, og at det derfor ogsaa, set fra denne Side, egner sig til Vedtagelse. Men naar man ikke vil lade sig berolige ved, hvad jeg her har tilladt mig at anføre, eller naar man ikke vil anse det for rigtigt, saa skal jeg gjøre opmærksom paa, at Lovforslaget indeholder to Afsnit, for det Første et Afsnit, som gaar ud paa at forvandle de nævnte Godser til frie Godser i de nuværende Besidderes Hænder, og for det Andet et Afsnit, som gaar ud paa at forvandle Majoratet paa Familiegodserne til Sidekommiskapitaler. Derfor man fremdeles ikke skulde kunne finde sig beroliget ved, at der indtræder en Lovhjemlet Ret,